

AKTUALNOST, ZADAĆE I MOGUĆNOSTI VOLONTARIJATA DANAS

Primljeno:
14. 12. 2010.

Pregledni
članak

UDK 369.022.7
241.81
253-053.6

RUDI PALOŠ
Srebrnjak 101

Sažetak

Volontarijat je višetisućljetna povijesna stvarnost. Važnost i višestruku vrijednost volontarijata prepoznaju i promiču i društvo i Crkva. Ujedinjeni narodi, Europska Unija, pa tako i Republika Hrvatska preporučuju volontarijat, o čemu svjedoče brojni dokumenti, pothvati, Međunarodni dan volontarijata, posebne godine volontarijata te brojne međunarodne i lokalne aktivnosti i pothvati u građanskom društvu. Katolička crkva od svoga utemeljenja promiče nesebično služenje i razne oblike volonterškoga djelovanja. Europska godina volontarijata i prijedlozi za međunarodni salezijanski volontarijat poziv su da se u 2011. još aktivnije promiče volontarijat mladih i odraslih. Razni primjeri iz prakse poticaj su i prigoda za daljnje osnaživanje volontarijata u župnom pastoralu općenito, a napose u pastoralu mladih i odraslih, karitativnim udrugama i u vjeronauku u školi.

Ključne riječi: volontarijat, društvo, Crkva, 2011 – Europska godina volontarijata, salezijanci i volontarijat, pastoral mladih, odrasli i volontarijat, karitativna djelatnost

1. BOGATA I SLOŽENA POVIJEST

Različiti oblici dragovoljnog neprofitnog udruživanja bili su poznati već u dalekoj prošlosti. To dokazuje da je duboko u čovjeku uvijek postojala klica nesebičnosti i plemenitosti.

1.1. Dobrovoljna djelatnost starih Egipćana, Grka i Rimljana

Prema tumačenjima nekih drevnih egipatskih zapisa, određeni oblici dragovoljnog čovjekoljublja i pomaganja potrebitima postojali su već u starom Egiptu prije 4000 godina.¹

Povijesni izvori kazuju nam da su već stari Grci i Rimljani osnivali brojne udruge

sa specifičnim nekoristoljubivim ciljevima. Takva su npr. bila dobrotvorna društva koja su skrbila za troškove ukopa udovica i siročadi.² Cehovske bratovštine pojedinih obrtnika u Rimskome Carstvu ustanovljuju se ponajprije radi zaštite prava njihovih članova. Takva su se udruženja

¹ Usp. V. DUGALIĆ, *Župni suradnici – volonteri*, u: »Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije« 134 (2006)9, 745.

² Usp. P. S. NAGPAL, *History of insurance and concepts*, Bimtech, Greater Noida, 2010, str. 4. Internet: <http://210.212.115.113:81/Insurance/Prof%20P.S.%20Nagpal/1st%20Year%20-%202010-12/1st%20Trimester/History%20&%20Practice%20of%20Ins.%20BIT%2087.ppt> (pristup ovom i drugim mjestima na internetu: 14. 12. 2010).

zvala »collegia« i postojala su već u drevnome Rimu.³ Neki su se rimski građani organizirali i udruživali radi praktičnih i plemenitih ciljeva, npr. posmrtno pripomoći.⁴ Članovi tih pogrebnih udruženja (*collegia funeratitia*), robovi i slobodnjaci, sastajali su se jedanput mjesečno i plaćali doprinose za troškove vlastita ukopa.⁵

1.2. Kršćani: »Jedno srce i jedna duša«

Isus Krist, utemeljitelj kršćanstva, svoje učenike poziva na nesebičnu ljubav i poštivanje svakog čovjeka. Biti kršćanin istodobno znači i biti dragovoljac, volonter koji se nesebično dariva drugima. O tome svjedoči cjelokupni Novi zavjet. Kao potvrda te tvrdnje ovom prigodom možemo, primjera radi, spomenuti Isusov izričaj zapisan u Ivanovu evanđelju. Isusova nova zapovijed, koju predaje svojim apostolima i učenicima okupljenima na Posljednjoj večeri, glasi: »Po ovom će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge« (1 Iv 13,35). Apostol Ivan to će, nešto drugačijim riječima, ponovno potvrditi u svojoj prvoj poslanici, jednostavno izjavivši: »Tko ne ljubi, ne upozna Boga jer Bog je ljubav« (1 Iv 4,8). Prvi kršćani toliko su zdušno prihvatili i živjeli te Isusove riječi da se u Djelima apostolskim moglo mirno ustvrditi: »U mnoštva onih što prigrliše vjeru bijaše jedno srce i jedna duša« (Dj 4,32).

1.3. Ustrajno svjedočenje i nesebična briga za potrebite

Apostoli su bili svjesni da ih je Isus prvenstveno pozvao na naviještanje Radosne vijesti. Ipak, nisu željeli ni da se zanemari konkretna skrb za potrebite. Stoga su već u prvo vrijeme zajedničkog života i okupljanja prvih kršćana odlučili odabrati nekoliko neporočnih muškaraca i zarediti ih za đakone. Tako su se apostoli mogli mirno

posvetiti svojoj prvotnoj zadaći – »posluživanju riječi«, a sedmorica prvih đakona »služila su kod stolova« (usp. Dj 6,1–6).

U Prvoj poslanici Korinćanima apostol Pavao govori o sakupljanju za jeruzalemske kršćane koji su bili u svakovrsnoj potrebi i oskudici, izrijeком napominjući kako je to čin velikodušne ljubavi Korinćana prema potrebitoj kršćanskoj braći u Jeruzalemskoj crkvi: »U pogledu sabiranja za svete, i vi činite kako odredih crkvama galacijskim. Svakoga prvog dana u tjednu neka svaki od vas kod sebe na stranu stavlja i skuplja što uzmogne da se ne sabire istom kada dođem. A kada dođem, poslat ću s preporučnicom one koje odaberete da odnesu vašu ljubav u Jeruzalem. Bude li vrijedno da i ja pođem, poći će sa mnom.« (1 Kor 16,1–4)

Skrb za potrebite, među kojima nisu samo crkveni službenici nego i udovice i svakovrsni drugi potrebници, sastavni je dio kršćanskog života i svjedočenja. Tako Crkva u Rimu polovicom 3. st. skrbi za 155 crkvenih službenika i 1500 udovica i ostalih potrebnika. Krajem 4. st., dakle nakon što je Crkva u Rimskom Carstvu dobila slobodu i pravo javnog okupljanja, kršćani u sirijskoj Antiohiji skrbe za oko 3000 potrebnika.⁶

³ Usp. »guild«, u: *Encyclopædia Britannica*. 2010. Encyclopædia Britannica Online Internet: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/248614/guild>.

⁴ Usp. K. C. ROBBINS, »The Nonprofit Sector in Historical Perspective: Traditions of Philanthropy in the West«, u: W. W. POWEL – R. STEINBERG (ur.), *The nonprofit sector. A research handbook*, Yale University Press, 2006, str. 13–31, ovdje str. 18.

⁵ J. M. C. TOYNBEE, *Death and burial in the Roman world*, John Hopkins University Press, Baltimore, 1985, str. 55.

⁶ Usp. R. SEMPLICI – Q. QUISI, *Il volontariato. Risorsa per sé e per gli altri*, Edizioni Paoline, Milano, 2010, str. 25.

1.4. Srednjovjekovne kršćanske udruge i bratovštine

Tijekom srednjega vijeka crkve i samostani na različite načine skrbe za potrebne: siromahe, bolesnike, putnike i hodočasnike.⁷ Krajem prvoga, odnosno početkom drugoga tisućljeća, u početku uz crkve i samostane, a zatim i neovisno o njima, osnivaju se prve bolnice. Za bolesnike u tim bolnicama brinu posebno ustanovljene muške i ženske bolničke i ine bratovštine. Svojim životom i djelovanjem svojih članova te bratovštine nastoje svjedočiti djelatnu kršćansku ljubav i vršiti duhovna i tjelesna djela milosrđa.⁸

Bratovštine se brinu »za duhovne i tjelesne potrebe staraca, sadašnjih i nekadašnjih utamničnika, tješe uznike u tamnicama i prate ih na stratišta; pomažu bolesnicima i ranjenicima noseći ih u bolnice ili im pomažu kod kuće; sakupljaju miraz za siromašne djevojke; skrbe za napuštenu i izgubljenu djecu smještajući ih u sirotišta. Neke milosrdne bratovštine ustanovljuju uslugu beskatmatne posudbe radi pomaganja zanatlijama, trgovcima i građanima u ekonomskoj potrebi.«⁹

S vremenom se i u građanskom društvu mijenja pogled na siromaštvo. Malo-pomalo razvija se svijest da je država dužna skrbiti i za siromahe. Tako se, među ostalim i zahvaljujući razvoju medicine, mijenja poimanje siromaštva.

Početkom 19. st., s dolaskom Napoleona, ukinute su brojne udruge i bratovštine. Gotovo neprimjetno, ali ustrajno, razvija se nov oblik dragovoljnog pomaganja i skrbi za potrebite.

2. SUVREMENI VOLONTARIJAT

Suvremeni razvoj čovječanstva donosi sa sobom nove potrebe i mogućnosti. Duboko dirnuti i poučeni strahotama koje je donio Prvi svjetski rat, ljudi dobre volje

različitih nacionalnosti 1920. pokreću u Verdunu u Francuskoj volonterstvo u suvremenom smislu riječi.¹⁰

2.1. Trajni obnoviteljski poticaj Drugoga vatikanskog koncila

Drugi vatikanski koncil (1962–1965) potvrdio je brojna nastojanja za obnovom Katoličke crkve i njezinim posuvremenjenjem sukladno zahtjevima i potrebama suvremenoga svijeta.

U pastoralnoj konstituciji o Crkvi u suvremenom svijetu koncilski oci potvrđuju povezanost Crkve sa svim ljudima: »Radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našeg vremena, osobito siromašnih i svih koji trpe, jesu radost i nada, žalost i tjeskoba također Kristovih učenika te nema ničega uistinu ljudskoga a da ne bi našlo odjeka u njihovu srcu. Njihova se naime zajednica sastoji od ljudi koje u Kristu sjedinjene vodi Duh Sveti u njihovu hodu prema Očevu kraljevstvu; oni su primili poruku spasenja koju valja iznijeti pred svakoga. Zbog toga ta zajednica stvarno doživljuje samu sebe prisno povezanom s ljudskim rodом i njegovom poviješću.« (GS 1)

U dogmatskoj konstituciji o Crkvi »*Lumen gentium*« koncilski oci »pozivaju [sve laike], tko god oni bili, da kao živi udovi svim svojim silama, koje su dobrotom Stvo-

⁷ Usp. isto, str. 29 i sl.

⁸ *Tjelesna djela milosrđa* (1. Gladna nahraniti, 2. Žedna napojiti, 3. Siromaha odjenuti, 4. Putnika primiti, 5. Bolesna i utamničnika pohoditi, 6. Zarobljenike i prognanike (izbjeglice) pomagati, 7. Mrtve pokopati), *duhovna djela milosrđa* (1. Dvoumna savjetovati, 2. Neuka podučiti, 3. Grešnika ukoriti, 4. Žalosna i nevoljna utješiti, 5. Uvreda oprostiti, 6. Nepravdu strpljivo podnositi, 7. Za žive i mrtve Boga moliti).

⁹ Usp. R. SEMPLICI – Q. QUISI, *Il volontariato*, str. 30.

¹⁰ Usp. Đ. HRANIĆ, *Kršćanski identitet i volonterški rad*, u: »Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije« 129(2001)4, 233.

ritelja i milošću Spasitelja primili, pridonoše rastu Crkve i njezinu neprestanu posvećivanju. Apostolat laika je udioništvo u samom spasonosnom poslanju Crkve; svi su određeni za taj apostolat od samoga Gospodina po krstu i potvrdi. A sakramentima se, u prvom redu svetom euharistijom, priopćuje i hrani ona ljubav prema Bogu i prema ljudima koja je dušom svega apostolata. Laici su, pak, posebno pozvani na to da Crkvu uprisutnjuju i čine je djelatnom na onim mjestima i u onim prilikama gdje ona samo po njima može postati sol zemlje.« (LG 33)

Podsjećajući na Isusove riječi iz Matejeva evanđelja »Idite i vi u moj vinograd« (Mt 20,3–4), papa Ivan Pavao II. u apostolskoj pobudnici *Christifideles laici* ukazuje na prijeke potrebe današnjeg svijeta i na suvremene probleme i poteškoće koji su teži i od onih koje spominju koncilski oci u Konstituciji *Gaudium et spes*. U spomenutoj pobudnici papa izrijeком kaže: »Sudjelovanje tolikih osoba i skupina u društvenom životu staza je kojom se danas sve više polazi kako bi mir od želje postao stvarnost. Na tom putu susrećemo tolike vjernike laike velikodušno zaposlene na društvenom i političkom polju, u najrazličitijim kako institucionalnim tako dobrovoljnim oblicima i u službi prezrenih.« (ChL 6)

2.2. Volontarijat u suvremenom civilnom društvu

Obnavljanje svijeta i mirnog suživota među ljudima i narodima nakon Drugoga svjetskog rata potiče i na brojne oblike dobrovoljnog i nesebičnog pomaganja među ljudima. Razvijaju se novi oblici volontiranja koji – uz etička i društvena – dobivaju i određena politička obilježja. To se naročito očituje 1968. nakon studentskih nemira u mnogim zemljama. Tako se malo-

-pomalo razvija moderni organizirani volontarijat. Svojim besplatnim djelovanjem volonteri sada ne teže samo popravljajući neke teške situacije, nego i oslobađajući od nje.¹¹ Uza svjedočenje u svakodnevici izravnim služenjem ljudima u teškoćama, volonteri traže i pravdu. Političko obilježje njihova djelovanja očituje se kao težnja za uklanjanjem uzroka kršenja slobode i dostojanstva svakoga građanina-osobe. Uza suradnju s državnim tijelima, razvija se i suradnja s »trećim« osobama i organizacijama koje kao cilj svoga djelovanja ne postavljaju ekonomsku zaradu. To su neprofitne nevladine organizacije, kao što su razne udruge i zaklade.

2.3. Povijesno-pedagoška uloga volontarijata

Suvremeni volonteri nastoje, među ostalim, potaknuti i ubrzati djelovanje države i povezanost javnih službi, humanizirati pojedine pothvate, poticati i preispitati ispravnost »javnih službi« i tržišnih proizvoda, ukazati na nepravdu u njihovu djelovanju.¹²

2.4. Nezamjenjiva uloga Ujedinjenih naroda

Govoreći o volontarijatu u suvremenom svijetu, nikako se ne može i ne smije zaobići osobito važna i značajna uloga Ujedinjenih naroda. Od svoga osnutka (1945) Ujedinjeni narodi na različite načine promiču organizacije civilnoga društva na svim kontinentima, koje djeluju na raznim područjima i različito su organizirane. Za usklađivanje rada i suradnju tih organizacija s Ujedinjenim narodima skrbi Odjel

¹¹ Usp. L. TAVAZZA, »Volontariato«, u: M. LA-ENG (ur.), *Enciclopedia pedagogica*, Editrice La Scuola, Brescia, 1994, sv. VI, st. 12413–12422, ovdje 12415.

¹² Usp. *isto*, st. 12420.

Ujedinjenih naroda za ekonomske i društvene poslove (DESA: United Nations Department of Economic and Social Affairs).¹³

Ujedinjeni narodi posebice promiču rad i djelovanje volontera. Tako je na svom 120. općem zasjedanju 17. prosinca 1985. Opća skupština Ujedinjenih naroda pozvala vlade članice UN-a da 5. prosinca svake godine slave Međunarodni dan volontera za ekonomski i društveni razvoj.¹⁴

Devedesetih godina dvadesetog stoljeća u raznim se državama osnažuje rad volontera. Sve se jasnije ističe želja da se ta plemenita djelatnost posebno obilježi i na međunarodnoj razini. Na formalni prijedlog japanske vlade i uz potporu 123 zemlje,¹⁵ Opća skupština UN-a odlučuje godinu 2001. proglasiti Međunarodnom godinom volontera. Učinjeno je to 20. studenoga 1997. na prijedlog Ekonomskog i društvenog vijeća na 50. općem zasjedanju UN-a.¹⁶

2.5. 2011 – Europska godina volontarijata

U okviru svojih pojedinačnih pothvata Europska Unija podupire i zanima se za volontere i za njihovo djelovanje. Prihvaćanjem Rezoluciju o volonterstvu¹⁷ Europski je parlament 1984. potaknuo Europsku komisiju na sustavnu pozornost za volonterski rad. Zahvaljujući Deklaraciji 23. dodatka Maastrichtskom ugovoru iz 1992. u kojem Europska Unija izjavljuje kako uvažava »dobrotvorne udruge i zaklade kao institucije odgovorne za socijalne ustanove i usluge«, Europski je parlament od 1993. u svoj proračun uvrstio i konkretnu potporu volonterskim udrugama.¹⁸ Sljedećih godina uslijedila su druga priopćenja, preporuke i konkretni oblici pomoći koji su još više naglasili važnost volonterskoga rada i djelovanja.

Odlukom Opće skupštine Europske Unije od 27. studenoga 2009. odlučeno je

da će deset godina poslije općesvjetske Međunarodne godine volontera 2001, godina 2011. biti Europska godina volonterskih djelatnosti za promicanje aktivnog građanstva.¹⁹

3. VOLONTARIJAT U REPUBLICI HRVATSKOJ

Republika Hrvatska od svoga osamostaljenja nastoji aktivno pratiti i promicati volonterski rad. Ta su nastojanja potvrđena u zakonodavstvu i radu specijaliziranih državnih ustanova, kao i u financijskom pomaganju volonterskih i drugih nevladinih neprofitnih udruga.

¹³ U specijaliziranoj bazi podataka Ujedinjenih naroda upisano je 13 000 raznih organizacija civilnoga društva. Njihovo djelovanje obuhvaća ekonomiju i društveno područje, financiranje za razvoj, rodna pitanja i promicanje žene, stanovništvo, javnu administraciju, društveni razvoj, statistiku i održivi razvoj. Te su organizacije raspoređene u sljedeće oblike udruživanja: akademske organizacije, udruge, organizacije za razvoj i prava osoba s invaliditetom, zaklade, starosjedilačke organizacije, razne institucije, međuvladine organizacije, lokalnu upravu, medije, nevladine organizacije, druge vrste organizacija, privatne organizacije i sindikate. Usp. <http://esango.un.org/civilsociety/login.do>

¹⁴ Usp. <http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r212.htm>

¹⁵ Usp. <http://volunteeringaustralia.tumblr.com/post/1980292333/origins-of-international-year-of-volunteers-2001>

¹⁶ Usp. *International Year of Volunteers, 2001*. Internet: http://www.worldvolunteerweb.org/fileadmin/docdb/pdf/2001/A_RES_52-17_eng.pdf.

¹⁷ Usp. *Resolution on voluntary work*, u: »Official Journal« C 010, 16. 1. 1984, str. 288–291.

¹⁸ Usp. »Treaty on European union. Declaration on cooperation with charitable associations«, u: »Official Journal C 191, 29 July 1992«. Internet: <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html#0103000043>

¹⁹ Usp. *Council decision of 27 November 2009 on the European Year of Voluntary Activities Promoting Active Citizenship (2011)*, u: »Official Journal of the European Union« 53(2010)L17, 22. siječnja 2010, str. 43–49.

3.1. Zakon o volonterstvu

Proglašavanjem Zakona o volonterstvu u Republici Hrvatskoj u svibnju 2007. uređeni su »osnovni pojmovi vezani za volontiranje, temeljna načela volontiranja, uvjeti volontiranja, prava i dužnosti volontera te organizatora volontiranja, uvjeti sklapanja ugovora o volontiranju, donošenje Etičkog kodeksa volontera, izdavanje potvrde o volontiranju, državna nagrada za volontiranje te nadzor nad izvršenjem ovoga Zakona«²⁰.

3.1.1. Što je volontiranje

Prema hrvatskom Zakonu o volonterstvu, volontiranje je »dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za opću dobrobit, a obavljaju ih osobe na način predviđen ovim Zakonom, bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljano volontiranje, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno«²¹.

3.1.2. Što nije volontiranje

Zakon izričito tumači i što nije volontiranje. Prema čl. 5, *volontiranje nije*:

- dobrovoljno obavljanje usluga ili aktivnosti suprotnih Ustavu i državnim propisima i obvezama odnosno onih koje se novčano nagrađuju,
- obavljanje poslova koji su obavljani u radnom odnosu
- stručno osposobljavanje
- vršenje usluga i aktivnosti na koje se netko obavezao ugovorom ili ih je dužan učiniti po zakonu odnosno po sudskoj odluci i presudi
- vršenje usluga i aktivnosti koje se uobičajeno obavljaju u obiteljskim, prijateljskim i susjedskim odnosima.

3.1.3. Tko je volonter?

Prema Zakonu, volonter je poslovno sposobna osoba koja volontira u Republici Hrvatskoj ili u inozemstvu.²²

3.2. Državna uprava i volonterstvo

Kao osnovna sastavnica državne uprave ministarstva Vlade Republike Hrvatske obavljaju upravne i druge poslove na pojedinih područjima koja su im povjerena.

Kao što je predviđeno Zakonom o volonterstvu, nadležno tijelo za provedbu toga Zakona je Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti (MOBMS). U tom Ministarstvu djeluju upravna tijela za obitelj, branitelje, međugeneracijsku solidarnost, za zatočene i nestale, za stambeno zbrinjavanje, za pravne poslove te za proračun i financije.

U programima za izvaninstitucionalnu skrb o starijima Uprave za međugeneracijsku solidarnost MOBMS-a postoji poseban program naslovljen »Volonterska pomoć u dnevnim boravcima za starije osobe«. Svrha tog programa je »potaknuti nove smjerove poboljšanja kvalitete življenja osoba starije životne dobi u lokalnim zajednicama, unaprijediti socijalne usluge za starije kroz volontiranje i uključivanje svih čimbenika u lokalnoj zajednici koji mogu pridonijeti kvalitetnijoj starosti, povezujući i nadograđujući postojeće sustave skrbi«²³.

²⁰ *Zakon o volonterstvu*, čl. 1, u: »Narodne novine« 58/2007. Usp. <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/298299.html>

²¹ *Isto*, čl. 3.

²² *Isto*, čl. 6. Razumljivo, spomenuto djelovanje mora se obavljati prema propisima Republike Hrvatske ili drugih država.

²³ UPRAVA ZA MEĐUGENERACIJSKU SOLIDARNOST MOBMS-a »Volonterstvo u programima«. Internet: <http://www.mobms.hr/ministarstvo/prava-za-medugeneracijsku-solidarnost/izvaninstitucionalna-skrb-o-starijima/volonterstvo-u-programima.aspx>

3.2.1. Nacionalni odbor za razvoj volonterstva²⁴

Prema Zakonu o volonterstvu Nacionalni odbor za razvoj volonterstva »je savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske kojega je rad javan i koje provodi mjere i aktivnosti s ciljem promicanja i daljnje razvoja volonterstva, a koje osobito:

- predlaže mjere za unapređenje položaja volontera u društvu
- u suradnji s nadležnim tijelima predlaže propise o pogodnostima za volontere
- odlučuje o dodjeli državne nagrade za volontiranje
- inicira donošenje ili izmjenu propisa kojima se uređuje volonterstvo
- donosi Etički kodeks volontera
- poduzima druge aktivnosti radi razvoja volonterstva
- obavlja druge mjere i aktivnosti utvrđene ovim Zakonom.«²⁵

Vlada RH je 25. listopada 2007. imenovala članove Nacionalnog odbora za razvoj volonterstva.²⁶ Prema spomenutom Zakonu, taj je Odbor javno savjetodavno tijelo Vlade RH koje promiče i razvija volonterstvo tako što:

- »– predlaže mjere za unapređenje volonterstva u društvu
- u suradnji s nadležnim tijelima predlaže propise o pogodnostima za volontere
- odlučuje o dodjeli državne nagrade za volontiranje
- inicira donošenje ili izmjenu propisa kojima se uređuje volonterstvo
- donosi Etički kodeks volontera
- poduzima druge aktivnosti radi razvoja volonterstva
- obavlja druge mjere i aktivnosti utvrđene ovim Zakonom.«²⁷

3.3. *Etički kodeks volontera*

Nepunu godinu dana nakon što je proglašen Zakon o volonterstvu, Nacionalni

odbor za razvoj volonterstva donio je *Etički kodeks volontera*²⁸.

Taj dokument navodi i objašnjava *temeljna načela* volonterstva. To su:

1. načelo sudjelovanja u društvenim procesima
2. načelo dobrovoljnosti i slobode izbora
3. načelo zabrane diskriminacije
4. načelo solidarnosti, promocije i zaštite ljudskih prava
5. načelo razvoja osobnih potencijala
6. načelo interkulturalnog učenja i razmjene
7. načelo zaštite okoliša i brige za održivi razvoj.

U želji da se unaprijedi prihvaćanje volonterstva, ali i njegovo ispravno vršenje, *Etički kodeks volontera* poimence navodi *etičke standarde* za tri skupine ljudi koji su uključeni u volontiranje. Posebno su spomenuti etički standardi: a) za organizatore volontiranja, b) za volontere, c) za korisnike volontiranja.

Između ostaloga, *Kodeks* pojašnjava kako »volonteri poštuju i uvažavaju različitosti osobnosti, stavova, sustava vrijednosti i životnih uvjeta korisnika volonterskih usluga. Volonteri u radu s korisnicima ne nameću svoja vjerska, politička i druga osobna uvjerenja te nastoje prepoznati i izaći ususret njihovim individualnim potrebama.«

²⁴ Usp. <http://www.mobms.hr/ministarstvo/uprava-za-medugeneracijsku-solidarnost/volonterstvo/nacionalni-odbor.aspx>

²⁵ Zakon o volonterstvu, čl. 19.

²⁶ Usp. »Narodne novine« 112/2007, 31. 10. 2007.

²⁷ Zakon o volonterstvu, čl. 19.

²⁸ NACIONALNI ODBOR ZA RAZVOJ VOLONTERSTVA, *Etički kodeks volontera* (5. svibnja 2008). Usp. »Narodne novine« 55/08, internet: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/339404.html>

3.4. Regionalni volonterski centri u Republici Hrvatskoj

U svrhu promicanja i razvoja volonterstva u Republici Hrvatskoj Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti 2009. godine je potpisalo partnerski sporazum²⁹ s četiri regionalna volonterska centra u Republici Hrvatskoj. To su sljedeći centri: Volonterski centar Osijek³⁰, Udruga MI – Volonterski centar Split³¹, Udruga za razvoj civilnog društva SMART – Volonterski centar Rijeka³² i Volonterski centar Zagreb³³.

Ti centri na različite načine promiču i potiču volonterski rad. Oni su u međuvremenu objavili i nekoliko letaka, brošura i knjiga u kojima predstavljaju ideju o volonterstvu, tumače razne mogućnosti volontiranja i daju korisne informacije.³⁴

3.5. Vjeronauk u školi i volontarijat

U odgoju i obrazovanju valja promicati i volonterstvo. Tako će se promicati usvajanje i prakticiranje socijalnih kreposti, kojima je izvor u ljubavi.³⁵ Budući da »pruža teorijsko utemeljenje i obrazloženje dobrovoljnosti« i »to provodi u praksi«, škola je pozvana da »omogućava i podržava« stvaranje navike volonterstva te da potiče učenike na razne oblike volontiranja. To posebice vrijedi za vjeronauk u školi, koji »mora imati komponentu volonterstva, budući da je to predmet koji polazi od temeljnog antropološkog i specifično konfesionalnog vrijednosnog sustava«.³⁶

3.5.1. Volonterstvo u vjeronaučnim programima

Osnovnoškolski vjeronaučni program obrađuje volonterstvo u sedmoj nastavnoj jedinici u osmom razredu, u trećoj temi naslovljenoj »Kako živjeti slobodno vrijeme?«.³⁷ Cilj je promicati i ostvariti »aktivno sudjelovanje [učenika] u životu svoje

obitelji, župne zajednice i društva«, a jedan od osnovnih sadržaja koji se u vezi s time obrađuje jest »Slobodno vrijeme kao ravnoteža radnim obvezama, kao mogućnost zajedništva s Bogom i s ljudima te kao mogućnost dobrovoljnog angažmana u društvenom i crkvenom životu«.

»Plan i program katoličkoga vjeronauka za četverogodišnje srednje škole« iz 2009. godine³⁸ obrađuje volonterstvo u trećoj te-

²⁹ Usp. <http://www.mobms.hr/ministarstvo/uprava-za-medugeneracijsku-solidarnost/volonterstvo/regionalni-volonterski-centri.aspx>

³⁰ Lorenza Jagera 12, 31000 Osijek. Internet: <http://www.osvolonteri.hr/>

³¹ Sinjska 7, 21000 Split. Internet: <http://www.udruga-mi.hr/>

³² Blaža Polića 2/4, 51000 Rijeka. Internet: <http://www.smart.hr/>

³³ Ilica 29, 10000 Zagreb. Internet: <http://www.vcz.hr/>

³⁴ Usp. Volonterski centar SMART, *Jeste li znali?*, internet: www.smart.hr/dokumenti/letak_Volonteri2008_final.pdf; D. TOPČIĆ (ur.), *Priručnik za rad s volonterima*, Udruga Mi – Volonterski centar, Split, 2001, internet: <http://www.udrugami.hr/Materijali/Priru%C4%8Dnik-za-rad-s-volonterima.html>; D. TOPČIĆ – N. IVELJA (ur.), *Priručnik za volontere*, Udruga Mi – Volonterski centar, Split, 2001, internet: <http://www.udrugami.hr/Materijali/Priru%C4%8Dnik-za-volontere.html>; S. ŠKOPELJA – N. IVELJA – D. MILINKOVIĆ (ur.), *O volonterkom radu*, Udruga Mi, Split, 2004, internet: <http://www.udrugami.hr/Materijali/O-volonterkom-radu.html>.

³⁵ Socijalne kreposti su »krepost uvažavanja, raspoloživost za drugoga, razumijevanje, briga za drugoga, krepost dobrote, uljudnosti, ne-nasilja, blagosti, velikodušnosti, zahvalnosti, strpljivosti, tolerantnosti«, u: S. BALOBAN, *Etičnost i socijalnost na kušnji. Socijalna problematika u Hrvatskoj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1997, str. 85.

³⁶ S. BALOBAN, *Vrednote u Hrvatskoj između deklarativnog i stvarno življenog*, u: »Bogoslovska smotra« 77(2007)4, 793–805, ovdje str. 799.

³⁷ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Program katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi*, Kršćanska sadašnjost – NKU HBK, Zagreb, 2003, str. 248–249.

³⁸ Usp. MZOS–HBK NKU, *Plan i program katoličkoga vjeronauka za četverogodišnje srednje škole*, Zagreb, 2009. Internet: <http://www.nku.hbk.hr/pdf/prog-4-god.SS.pdf>

mi četvrte tematske cjeline u drugom godištu pod naslovom »Dobrovoljstvo kao oblik općeljudskog i kršćanskog služenja«³⁹. Na početku Programa se ističe kako je u svijetu u kojemu živimo osobito važno ono što ljudi čine bez prisile, ne zato što moraju nego jer to slobodno i dobrovoljno odabiru. Kršćane kroz povijest na to posebno nadahnjuje Isusov primjer, a o tome svjedoče i primjeri današnjih kršćana. Dobrovoljstvo je primjer »puta ljubavi« i putokaz za »stvaranje boljega svijeta [...] zajedno sa svim ljudima dobre volje«. Program navodi i konkretne »mogućnosti dobrovoljnog služenja mladih«, poimence spominjući »socijalne ustanove, kampove i siromašnije zemlje«. Nekoliko ključnih pojmova, predložena odgojno-obrazovna postignuća i prijedlozi za metodičku obradu upotpunjuju temu volonterstva u ovoj tematskoj cjelini.

Kao i Plan i program za četverogodišnje srednje škole, i (novopredloženi) Trogodišnji srednjoškolski plan i program u vjeronaučni sadržaj uključuje volonterstvo. I ovdje je ta tema smještena u drugo godište, točnije rečeno to je sedma tema u drugoj tematskoj cjelini naslovljenoj »Život s Crkvom i u Crkvi«, a naslov sedme (G) teme je »Dobrovoljstvo kao oblik općeljudskog i kršćanskog služenja«.⁴⁰

3.5.2. Vjeronauk u školi i volonterstvo

Volonterstvo i volonterska djelatnost prepoznati su kao pozitivna mogućnost promicanja odgojno-obrazovne djelatnosti u školama u Hrvatskoj. To se uočava u sadržajima koji se obrađuju sukladno vjeronaučnom programu za pojedino godište. Osim toga, u školama postoje i posebne volonterske skupine koje u svom radu žele promicati korisne aktivnosti, programe i projekte.⁴¹ Nerijetko su to skupine koje vode i organiziraju vjeroučitelji.

Vjeronaučno-volonterska grupa u Osnovnoj školi Orehovica postavila je sebi kao cilj »usmjeravanje odgoja i obrazovanja učenika prema vrijednostima volontizma, altruizma, te potrebi uključivanja u dobrotvorne akcije. Razvijanje međuljudskih odnosa. Razvitak učeničkih kompetencija i interesa. Osposobljavanje za samoorganizirano učenje i djelovanje.«⁴² Tijekom nastavne godine u toj se volonterskoj skupini učenike nastoji osposobiti za samoorganizirano učenje i djelovanje te za razvijanje međuljudskih odnosa. U praktičnom i terenskom radu učenici pomažu potrebitima. Otvorenost za suradnju s drugima prakticiraju u korelacijskim aktivnostima u suradnji u integriranoj nastavi u okviru obilježavanja Mjeseca borbe protiv alkoholizma, nikotinizma i ovisnosti o drogama u projektu »Živjeti zdravo« u koji su uključeni učenici, učitelji razredne i predmetne nastave, roditelji, stručni suradnici škole, Crvenoga križa i liječnici školske medicine.⁴³

³⁹ Isto, str. 31–32.

⁴⁰ Usp. HBK NKU, *Poziv na javnu raspravu – Radni prijedlog Nastavnoga programa za katolički vjeronauk u trogodišnjim školama*, Zagreb, 25. listopada 2010, str. 21. Internet: <http://www.nku.hbk.hr/pdf/trogod-sred-pr-za-ras.pdf>

⁴¹ Usp. *Školski kurikulum*, OŠ fra Kaje Adžića, Pleternica, šk. god. 2010/2011. »Volonterska grupa« u toj školi postavila je sebi kao cilj aktivnosti, programa ili projekta »razvoj vrijednosnog sustava, razvoj komunikacijskih i socijalnih vještina, razvoj empatije i razvoj samopoštovanja« (isto, str. 126). Internet: <http://os-frakajeadzica-pletarnica.skole.hr/upload/os-frakajeadzica-pletarnica/images/static3/1015/attachment/skolski%20kurikulum.pdf>

⁴² *Školski kurikulum. Školska godina 2010/2011*, str. 60. Internet: http://www.os-orehovica.hr/cms/images/stories/dokumenti/kurikulum_os_orehovica_2010-11.pdf

⁴³ Usp. isto, str. 61. Slična je suradnja između izviđača, Crvenog križa, vjeronaučno volonterske grupe, razrednika i stručnih suradnika predviđena i za projektni dan »Voda – izvor života« (str. 62).

Volonterski klub »Kapljica« Klasične gimnazije Ivana Pavla II. u Zadru promiče socijalno-karitativni odgoj na odgojnom području koje uključuje vjeronauk, sociologiju i psihologiju. Senzibiliziranjem učenika za volonterski rad želi se promicati rast i razvoj osobnosti pojedinih učenika i njihovu suradnju s drugim volonterskim udrugama. U tu se svrhu, među ostalim, predviđa suradnja s ustanovama koje brinu o bolesnoj djeci i djeci s invaliditetom, posjeti bolnicama i staračkim domovima te božićna humanitarna tombola.⁴⁴

4. VOLONTARIJAT U CRKVI DANAS

Volontarijat je djelatnost koju današnja Crkva, vjerna svojim počecima, poštuje i promiče.

4.1. *Benedikt XVI: Volontarijat je doprinos civilizaciji ljubavi*

Papa Benedikt XVI. u više je navrata izravno naglasio važnost volontarijata. U svojoj prvoj enciklici, naslovljenoj »Bog je ljubav«, on naglašava: »Važnu pojavu u našem vremenu predstavlja pojava i širenje različitih oblika dragovoljačkog rada, kojemu je zadaća pružati mnogovrsne službe. Želim ovdje uputiti posebnu riječ zahvale i poštivanja svima onima koji na razne načine sudjeluju u tim aktivnostima. To široko rasprostranjeno djelovanje predstavlja za mlade životnu školu koja ih odgaja za solidarnost i spremnost da daju ne samo materijalnu pomoć već same sebe. Protukulturi smrti, koja se, primjerice, izražava u drogi, suprotstavlja se tako nesebična ljubav koja se, upravo u spremnosti da se 'izgubi život' za drugoga (usp. Lk 17,33 i dr.), pokazuje kao kultura života.«⁴⁵

I na Svjetskom susretu mladih u Kölnu 2005. god., Benedikt XVI. je podsjetio mlade da budu osjetljivi prema potrebiti-

ma. Čovjek ne smije živjeti samo za sebe, nego mora biti i živjeti za druge. To će se pokazati dragovoljnim posjećivanjem i skrbi za stare i usamljene kao i za sve one koji trpe.⁴⁶

Govoreći o svom apostolskom putovanju u Austriju prigodom 850. obljetnice svetišta u Mariazellu, papa je na općoj audijenciji 12. rujna 2007. posebno naglasio kako svatko, pa i onaj tko je vrlo siromašan i jadan, »može puno toga podijeliti s drugima dajući svoj doprinos za izgradnju civilizacije ljubavi«. Benedikt XVI. je istom prigodom istaknuo: »Dragovoljstvo nije samo 'činiti'. Ono je prije svega način 'bivanja' koje proizlazi iz srca, iz stava zahvalnosti prema životu te potiče na 'uzvratanje' i na dijeljenje primljenih darova s bližnjim. U toj sam perspektivi ponovno htio ohrabriti kulturu dragovoljstva. Na djelatnost dragovoljstva ne smije se gledati kao 'krpanje rupa' u odnosu na državu i javne ustanove, već daleko više kao komplementarnu i stalnu potrebu da u svijesti ostane pozornost prema posljednjima i da se promiče personalizirani stil u djelovanju.«⁴⁷

⁴⁴ Usp. *Školski kurikulum 2010/2011*, Klasična gimnazija Ivana Pavla II, Zadar, 2010, str. 15. Internet: http://www.gimnazija-klasicka-ivanpavaodrugizd.skole.hr/Skolski%20kurikulum%202010_2011.pdf

⁴⁵ BENEDIKT XVI, *Deus caritas est. Bog je ljubav*. Enciklika biskupima, prezbiterima i đakonima, posvećenim osobama i svim vjernicima laicima o kršćanskoj ljubavi, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2006, br. 30b.

⁴⁶ Usp. BENEDIKT XVI, *Homilija na euharistijskom slavlju prigodom završetka Svjetskog dana mladeži 2005*. Hrvatski tekst: <http://hr.opusdei.org/art.php?p=12860>.

⁴⁷ *Kateheza pape Benedikta XVI. na općoj audijenciji, srijeda 12. rujna 2007*. Internet: http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/audiences/2007/documents/hf_ben-xvi_aud_20070912_hr.html

4.2. Kardinal Bozanić: Volontarijat treba razvijati i u hrvatskom društvu

U homiliji na zaključnom slavlju Euharistijskog kongresa u Rijeci u rujnu 2010. kardinal Josip Bozanić je podsjetio okupljene vjernike kako svi koji blaguju euharistijsko tijelo Kristovo postaju jedno tijelo i dionici jednoga kruha. Primanje istoga Gospodina treba se međutim očitovati i u životu vjernika koji su upravo stoga pozvani na zalaganje za drugoga i spremnost na dijeljenje i praštanje te osjetljivost prema potrebama svakog čovjeka. Volontarijat, koji je u mnogim zemljama općeprihvaćen oblik uzajamnog služenja, valja promicati i u hrvatskome društvu. Poželjevši da u volonterskom služenju bližnjima u Hrvatskoj posebno prednjače mladi, kardinal Bozanić je pozvao sve vjernike koji žive zajedništvo s euharistijskim Kristom da imaju i »otvorene oči za potrebe drugih«.⁴⁸

4.3. Volonterstvo: suvremeni način kršćanskog poslanja

Desetljeća jednomnolja i totalitarnoga političkog režima u drugoj polovici 20. st. stvorila su u hrvatskom društvu mentalitet u kojemu prevladava bojazan od bilo kakve inicijative zbog njezinih mogućih posljedica. To se očituje i u sveopćoj pasivnosti pojedinca u društvu, a nerijetko i u Crkvi. Unatoč tome, valja biti svjestan kako je upravo volonterstvo »suvremeni način kršćanskog poslanja«⁴⁹.

Iako Zakonik kanonskoga prava ne govori izravno o volonterstvu, ipak je očito da je i pojedinačno i organizirano volontiranje vjernika laika u Crkvi i društvu moguće i sukladno i crkvenome pravu.⁵⁰ Ono se može ostvarivati u privatnim i javnim vjerničkim društvima ili pak u raznim oblicima djelovanja vjernika u župnoj zajednici. Tako se npr. u Pravilniku župnog pastoralnog vijeća Zagrebačke nad-

biskupije preporučuje da jedan od odbora u župnom pastoralnom vijeću ustanove bude i odbor za dobrotvornost. To je potrebno i stoga što će današnje i sutrašnje kršćanstvo, naglašava J. Baloban, biti toliko vjerodostojno i uspješno koliko među kršćanima bude razvijeno volonterstvo.⁵¹

4.4. Kako postati i biti kompetentan volonter

Iako volonterstvo samo po sebi podrazumijeva slobodan i dragovoljan odabir i pružanje neke pomoći ili usluge, suvremeni način života ipak zahtijeva određenu pripremu kako bi volonteri bili što spremniji za svoje nesebično angažiranje.

U tu su svrhu potrebni:⁵²

1. poštivanje dostojanstva osobe volontera i volonterstva
2. razvijanje pozitivnog ozračja za rad kako bi volontersko služenje vjernika i Crkve bilo za opće dobro društva
3. solidarnost
4. supsidijarnost
5. opredjeljenje za siromašne
6. formiranje volontera.

Buduće volontere treba uputiti u osnovno poznavanje volonterstva (*znati*), pomo-

⁴⁸ Homilija zagrebačkoga nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića, *Trsat*, 26. rujna 2010. Internet: <http://www.ika.hr/index.php? prikaz=vijest&ID=125146>

⁴⁹ G. ČRPIĆ, *Volonterstvo kao novi oblik crkvenog služenja*, u: »Bogoslovska smotra« 72(2002)2–3, 423–443, ovdje str. 431.

⁵⁰ Usp. ZEC, S., *Volonterstvo u Crkvi u svjetlu Zakonika kanonskog prava*, u: »Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije« 129(2001)4, 243–247. Vidi također: MIĆAN, M., *Vjernička društva i volonterstvo u svjetlu Zakonika kanonskog prava*, u: »Diacovensia« 15(2007)1[19], 155–171.

⁵¹ Usp. J. BALOBAN, *Problem dobrovoljnosti u hrvatskoj Crkvi*, u: »Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije« 129(2001)4, 237–242, ovdje 241–242.

⁵² Usp. G. ČRPIĆ, *Volonterstvo kao novi oblik crkvenog služenja*, ovdje str. 439–440.

ći im da tehnički ovladaju određenim vještinama (*znati učiniti*), pomoći im da razviju odgovarajuće stavove poštovanja (*znati biti*) i da budu sposobni drugima pomoći kako bi u konačnici postali sposobni pomagati samima sebi (*znati činiti da i drugi to čini*).

U tu je svrhu uputno odrediti i vremenski ograničiti početak i završetak volontarijata, način i oblik sudjelovanja volontera, opisati volontersku službu i eventualna ograničenja te utvrditi dokazivost volonterskog služenja. Valja ujedno razmisliti i o nagradi i nagrađivanju. U tu svrhu valja promicati kulturu priznavanja i razvoj dobrovoljstva.⁵³

Uz razne oblike upoznavanja sa socijalnim naukom Crkve, promicanju volontarijata i formiranju onih koji će sutra biti kompetentni odgajatelji i formatori budućih volontera svakako će poslužiti i specijalizirani predmeti i seminari na našim teološkim učilištima.⁵⁴

4.5. *U Caritasu, ali i na mnogim drugim mjestima i u različitim situacijama*

Opće je poznato i prihvaćeno da u Caritasu rade volonteri. U toj su ustanovi volonteri uvijek dobrodošli i potrebni. Volonteri župnog caritasa pozvani su biti »predvodnici zajednice«⁵⁵. Osim toga, kršćani mogu volontirati i na mnogim drugim mjestima i u različitim situacijama. Primjerice, angažirajući se prigodno i/ili trajno u župnoj katehezi, pripravi za sakramente, caritasu, apostolatu, u radu s bolesnicima, osobama s invaliditetom, ovisnicima, odraslima i starijim osobama, u župnom pastoralnom i ekonomskom vijeću.⁵⁶

I brojni vjeroučitelji volontiraju u školi i u župi. Valja im pritom pomoći da to bude njihov unutarnji odabir, a ne prisila izvana. Ukratko, valja oslobađati prostor

za laike u Crkvi, kako bi oni mogli prihvatiti i preuzeti pojedine inicijative i u njima organizirano djelovati.⁵⁷

To je osobito važno kada su u pitanju mladi, kako bi se i oni u Crkvi osjećali kao kod kuće. Kad im se ispravno pristupi i dade odgovarajuća prilika, oni rado volontiraju i u teškim i zahtjevnim situacijama. Tako npr. katolički skauti u Rijeci volontiraju na radiopostaji, u domu za psihički bolesne osobe i za nezbrinutu djecu te u prihvatilištu za beskućnike.⁵⁸

5. SALEZIJANSKI VOLONTARIJAT

Povijesno gledajući, salezijanski volontarijat star je koliko i Salezijanska družba. Don Bosco, utemeljitelj Salezijanske družbe, oduševljavao je svoje mlade odgajanike za brojna djela pomaganja potrebitima, od kojih neka imaju obilježja osobitoga junaštva. Dovoljno je prisjetiti se npr. kolege u Torinu 1865. god. Tada je don Bosco

⁵³ Usp. P. ARAČIĆ, *Nove mogućnosti crkvenih službi*, u: »Bogoslovska smotra« 72(2002)2–3, 445–468, ovdje str. 464–465.

⁵⁴ Na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu u tu je svrhu npr. organiziran poseban jednosemestralni seminar za studente. Tijekom toga semestra studenti su trebali steći sljedeće kompetencije: osnovne spoznaje o volonterstvu i njegovoj važnosti za društvo i Crkvu, sposobnost da prepoznaju vrijednost volonterskih aktivnosti u društvenom životu i župnim aktivnostima te sposobnost da potiču i unapređuju organizirani volonteri rad. Usp. N. ANČIĆ, *Volonterstvo kao suvremena vrednota*, internet: <http://www.kbf-st.hr/ects/KBS119.pdf>

⁵⁵ Usp. J. LONČAR, *Volonterstvo i caritas*, točka 7.4. Internet: www.zupa-svetijurajnaabregu.com/volonterstvo%20i%20caritas.ppt

⁵⁶ Usp. MIČAN, M., *Vjernička društva i volonterstvo u svjetlu Zakonika kanonskog prava*, u: »Diacovenia« 15(2007)1[19], 155–171, ovdje str. 167.

⁵⁷ Usp. G. ČRPIĆ, *Volonterstvo kao novi oblik crkvenog služenja*, u: »Bogoslovska smotra« 72(2002)2–3, 423–443, ovdje str. 436–437.

⁵⁸ Usp. M. MILETIĆ, *Katolički skautizam*, Drive-nik, 2007. Internet: http://www.g-vezica.com/skauti_pravilnik.doc

poticao svoje odgajanje da velikodušno potiče oboljelima u Torinu. Bilo je to osobito angažirano služenje koje je tim mladićima ujedno pomagalo i u sazrijevanju njihovoga životnog poziva. Pozivajući mladiće da mu se pridruže u velikodušnom radu za dobro mladih, govorio im je: »Počnite već od djetinjstva dobro koristiti svoje vrijeme.«⁵⁹

5.1. *Koordinacija volontarijata unutar salezijanskog pastorala*

Nakon Drugoga vatikanskog koncila u cijeloj su se Crkvi nastojala obnoviti pastoralna zalaganja. Sve su se više otvarala i nova područja pastorala za izravno uključivanje laika čije se aktivno prisustvo prihvaćalo i poticalo.

O tome se raspravljalo i na općim saborima Salezijanske družbe, koji su najviše upravno tijelo Družbe.

Na 22. općem saboru sabornici zaključuju kako treba promicati »mladenački i salezijanski volontarijat, usklađujući ga s pothvatima salezijanskog pastorala«⁶⁰. Na sljedećem saboru ističe se povezanost volontarijata i salezijanske omladinske duhovnosti te važnost volontarijata u usmjeravanju mladih pri njihovu opredjeljenju za duhovno zvanje. »Civilni i misijski volontarijat promiču čovjeka i evangelizaciju.« Stoga mladima valja ponuditi »konkretna iskustva aktivnosti i besplatnog rada među najsiromašnijima, na dobrovoljnoj osnovi«⁶¹.

5.2. *Volontarijat je znak vremena u kojemu živimo*

Sve rašireniji i brojniji oblici volontiranja mladih u vlastitom životnom okruženju, ali i u drugim krajevima, privlače sve veću pozornost i potiču potrebu za upoznavanjem volonterskog rada i njegovim usustavljanjem. U tu se svrhu organiziraju susreti i rasprave na svjetskoj razini.⁶²

Razmjena mišljenja i iskustava te sustavno praćenje i razmišljanje potaknuli su i na usustavljanje rada i sastavljanje smjernica za rad i djelovanje. Tako je nastao dokument »Volontarijat u salezijanskom poslanju. Vodič i smjernice«⁶³, u kojemu se ističe kako je volontarijat životna škola u kojoj se među sudionicima stvara nov mentalitet. Salezijanski pastoral mladih i pokret salezijanske mladeži plodno su tlo za promicanje volontarijata. Istodobno se pokazuje kako je istinski volontarijat zahtjevna djelatnost, pa je stoga uputno i potrebno sve one koji žele volontirati prikladno pripremiti za služenje bližnjemu u koje se žele uključiti. Razina, vrsta i duljina pripreme različite su sukladno razini, vrsti, mjestu i duljini volontiranja pojedinih volontera. Uz mlade, u volontiranje se mogu uključiti i odrasli, i to ne samo pojedinci nego i čitave obitelji.

5.3. *Salezijanski misijski dan*

Danas salezijanci djeluju u 130 zemalja svijeta na svim kontinentima. Preko 400 salezijanskih organizacija diljem svijeta zove volontere da im se pridruže u radu za mlade.

Jedan od organiziranih oblika animiranja i konkretnog pomaganja potrebitima

⁵⁹ *L'Europa aiuta. Gratuitamente abbiamo ricevuto e gratuitamente diamo*, Salesiánska asociace Dona Boska, o. s. (SADBA), Prag, 2009, str. 9.

⁶⁰ *22. opći sabor SDB*, Rim, 1984, Smjernice, br. 10.

⁶¹ *Odgajati mlade u vjeri*, Dokumenti 23. općeg sabora Družbe Sv. Franje Saleškog, Katehetski salezijanski centar, Zagreb, 1992, br. 179. i 252.

⁶² U Rimu je 1994. održan međunarodni susret o volontarijatu i salezijanskom poslanju, a prigodom Međunarodne godine volontarijata od 1. do 5. listopada 2001. održan je, također u Rimu, međunarodni kongres o volontarijatu.

⁶³ Usp. VRHOVNA UPRAVA DON BOSCOVIH DJELA. URED ZA PASTORAL MLADIH – MISIJSKI URED, *Volontarijat u salezijanskom poslanju. Vodič i smjernice*, Salesiana, Zagreb, 2010.

jest i velikodušno djelovanje mnogih članova Salezijanske obitelji u misijama diljem svijeta. Među njima su i brojni laici volonteri. Kao podsjećanje na tu djelatnost, ali i kao njezina promocija, posljednjih se dvadesetak godina organizira i proslava »Salezijanskog misijskog dana« (usp. Tablicu 1). Taj dan se slavi u doba koje je u pojedinim dijelovima svijeta najprikladnije prema odabiru pojedine provincije.

24. Salezijanski misijski dan (2011) je »tradicija koja se nastavlja«. Pritom je najvažniji »odgojno-pastoralni hod«, a ne neka kratkotrajna »ponuda koja će bljesnuti poput vatrometa«⁶⁴ i ubrzo biti zaboravljena. Upravo se stoga u tu svrhu pripremaju i brojna pomagala.⁶⁵

6. RAZMIŠLJANJA VOLONTERA O VOLONTERSTVU

Jedno od najboljih tumačenja volonterstva svakako mogu dati upravo oni koji volontiraju. Evo nekoliko takvih mišljenja.

6.1. *Volontiram u župnoj zajednici jer to volim*

Kad su Stephanie Kipping iz Loburga u Njemačkoj zapitali kako to da već godi-

⁶⁴ »Giornata Missionaria Salesiana: una tradizione che continua«, u: DICASTERO PER LE MISSIONI SALESIANE, *Andate in tutto il mondo... Giornata Missionaria Salesiana 2011. Volontari per proclamare il Vangelo*, Editrice SDB, Rim, 2010, str. 10.

⁶⁵ Usp. *Giornata missionaria salesiana 2011*, Associazione Missioni Don Bosco, Torino, 2010 (CD+DVD).

Tablica 1.

SALEZIJSKI MISIJSKI DAN (1988–2012)		
Godina	Zemlja	Misao vodilja
1988.	Gvineja	San se nastavlja
1989.	Zambija	Projekt Lufubu
1990.	Istočni Timor	Mladi evangelizatori
1991.	Paragvaj	Dječaci s ulice
1992.	Peru	Krist živi na putovima Inka
1993.	Togo	Don Bosco i Afrika – san postaje stvarnost
1994.	Kambodža	Misionari – graditelji mira
1995.	Indija	Dijalog za sudioništvo u vjeri
1996.	Rusija	Svjetlo nade u Sibiru
1997.	Madagaskar	Mladiću, tebi kažem <i>Ustani!</i>
1998.	Brazil	Novi život u Kristu
1999.	Japan	Teško je naviještati Krista u Japanu
2000.	Angola	Sjeme evanđelja pomirenja
2001.	Papua Nova Gvineja	Koračati zajedno s mladima u Papui Novoj Gvineji
2002.		Misionari među mladim izbjeglicama
2003.		Salezijansko zalaganje za promicanje čovjeka u evangelizaciji
2004.	Indija	Buđenje naroda (Arunachal Pradesh)
2005.	Mongolija	Novo mjesto salezijanskoga rada
2006/2007.	Sudan	Salezijansko poslanje u Sudanu
2008.		Sida: Odgovor salezijanaca – odgoj za život
2009.		Salezijansko misijsko animiranje – Drži upaljenu misijsku svjetiljku
2010.	Europa	Salezijanci koračaju zajedno s Romima
2011.	Amerika	Volonteri za naviještanje evanđelja
2012.	Azija i Oceanija	Pripovijedati Isusov život među mladima Azije i Oceanije

nama volontira u svojoj župi, ona je odgovorila: »Pretežno radim s djecom i mladima. Ja to jednostavno volim. Smatram da se zadovoljstvo rađa stoga što mogu dalje davati ono što sam kao dijete primila i iskustveno doživjela kao nešto što je dobro. Naravno, posebno se radujem kad vidim da djeca prihvaćaju moj rad.«⁶⁶ Ta 27-godišnjakinja, koja je prije dvije godine zasnivala vlastitu obitelj, profesorica je njemačkog i filozofije. Uza svoj redoviti profesorski posao, već je desetak godina aktivna i u župnoj katehezi, članica je župnoga pastoralnog vijeća, vodi župne skaute i katedralni zbor, organizira ljetne slobodne aktivnosti. »Neke aktivnosti«, tumači gospođa Kipping, »izvodimo zajednički moj muž i ja. Primjerice, pjevamo u istom zboru. Dosad nisam primijetila da bi zbog mog volontiranja trpio moj privatni život. Ostavljamo si međusobno mnogo slobodnog prostora, a istodobno provodimo mnogo slobodnog vremena zajedno. Još uvijek ostaje dovoljno vremena i za školu. To je pitanje usklađivanja. Naravno, mora se brižno planirati. Ponekad, kad nisam potpuno sigurna, kažem: Na trenutak prekidam s volontiranjem.«

6.2. *Imam pozitivno osobno duhovno iskustvo*

Poljska volonterka Agnieszka provela je godinu dana volontarijata u salezijanskoj misiji Bosconija u Piuri u Peruu. Prisjećajući se svog volontarijata, ona zaključuje: »To je za mene bilo veliko duhovno iskustvo. Nevjerojatno je kako Bog može ući u naše srce posredstvom bilo čega: u svakom trenutku, u svakoj osobi, u svakom zalaganju, svakoga dana, u svemu. [...] Nema dana kad nisam samoj sebi ponovila riječi Molitve predanja Sv. Ignacija Lojolskog: *Gospodine, prihvati moju sveukupnu slobodu, moje sjećanje, moj razum*

i svu moju volju; sve što posjedujem. Ti si mi to dao i ja ti to, Gospodine, vraćam. Potpuno sam tvoj. Raspolaži sa mnom prema svojoj volji. Daj mi svoju ljubav i svoju milost, i to mi je dovoljno. Amen.«⁶⁷

6.3. *Promijenio sam svoj život i sada svijet promatram drugačijim očima*

Osamnaestogodišnji G. Garcia iz Bellflowera u SAD-u osam je mjeseci volontirao među siromašnim dječacima s ulice u salezijanskoj zajednici u Guayaquilu u Ekvadoru. On naglašava:

»Ovo iskustvo promijenilo je moje poimanje svijeta. Otvorile su mi se oči za stvarnost, za siromaštvo, glad i okolnosti u kojima se nalaze zemlje u razvoju. To me iskustvo potaklo da postanem bolji čovjek.

Na početku sam se bojao nove zemlje. Bio sam uplašen i zato što sam bio daleko od obitelji i prijatelja. Kad sam ugledao ove dječake, sve su moje poteškoće nestale. Nisam vjerovao kad su mi govorili da će to iskustvo promijeniti moj život. Vidjeti nedužna dječaka na ulici jednostavno ti mijenja život. Pravi je blagoslov kad se neki dječak odluči vratiti u oratorij zajedno s tobom. Osjećam da nisam doveo samo Vinca i Erika, doveo sam Boga. Svaki dan koji provodim ovdje za mene je Božji dar. Ovo mi je iskustvo pomoglo da shvatim što znači ljubiti Njega i zbog toga sam mu istinski zahvalan. Ono najvažnije što sam ovdje naučio jest da ne smatramo samo po sebi razumljivim ono što imamo, neku 'stvar', bila to cipela, zdjelica riže ili roditelji. Nažalost, dugo sam smatrao da je sve to 'samo po sebi razumljivo'. Prije godinu

⁶⁶ Usp. *Ehrenamt macht einfach Spaß*. Internet: <http://www.katholisch.de/3766.html>

⁶⁷ A. JAROSZEWICZ, *È una cosa eccezionale condividere l'amore di Cristo e la propria piccola fede. Testimonianza di una volontaria*, u: DICASTERO PER LE MISSIONI SALESIANE, *Andate in tutto il mondo...*, str. 20.

dana osjećao sam se svakim danom sve lošije, nisam vidio nikakva valjana razloga ni za učenje ni za posao. Sada napuštam Ekvador s novom životnom perspektivom, s novom željom i novom motivacijom da nastavim pomagati drugima. Ta nova motivacija koja u mom srcu svakim danom sve više raste jest nešto što se nikada neće moći kupiti novcem.

Dakle, gdje se vidim za deset godina? Vidim se kao netko tko pomaže drugima, možda u Ekvadoru, možda kao vatrogasac. Zahvaljujem svoj braći i svećenicima salezijancima koji mole za mene i koji u mene vjeruju. Oni su mi pomogli da budem ono što sam danas.«⁶⁸

7. UMJESTO ZAKLJUČKA

Volontarijat danas postoji na svim kontinentima. Uz tzv. civilni volontarijat postoji i volontarijat koji se promiče i provodi u raznim vjerskim skupinama i ustanovama, pa tako i u zajednicama, ustanovama i tijelima Katoličke crkve.

Volontarijat se može ostvarivati pojedinačno i zajednički, spontano i organizi-

rano, povremeno ili trajno, kratkotrajno ili kroz dulje vremensko razdoblje. Složenost situacija i potreba za usklađenim djelovanjem zahtijevaju i određenu pripravu i praćenje prije, za vrijeme i poslije obavljanja volontarijata. Volonteri mogu biti mladi, odrasli i stari, neoženjeni/neudate ili oženjeni/udate, pojedinci ili cijele obitelji. Volontirati netko može u mjestu u kojemu živi i radi, u nekom drugom kraju ili pokrajini unutar iste države ili u drugoj državi na istom ili nekom drugom kontinentu.

Ispravno pripremljen, prihvaćen i praćen volontarijat nijednog volontera ne ostavlja ravnodušnim. To je prigoda i poziv svakome da raste u svojoj čovječnosti i velikodušnosti te da otkriva i potvrđuje smisao u svome životu poštujući i cijeneći osobnost i život drugoga.

⁶⁸ G. GARCIA, »Questa esperienza ha cambiato la mia vita e la mia percezione del mondo. Testimonianza di un volontario«, u: DICASTERO PER LE MISSIONI SALESIANE, *Andate in tutto il mondo...*, str. 21.